

Criteria bij ERK methodes

Checklist voor methodes

SLO • nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

Criteria bij ERK methodes

Checklist voor methodes

Bas Trimbos

Augustus 2010

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

© 2010 Stichting leerplanontwikkeling (SLO), Enschede

Alle rechten voorbehouden. Mits de bron wordt vermeld is het toegestaan om zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren dan wel op andere wijze te verveelvoudigen.

Auteur: Bas Trimbos

Eindredactie: Bas Trimbos

In samenwerking met: Anne Beeker en Daniela Fasoglio

Informatie

SLO

Secretariaat Tweede Fase

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 662

Internet: www.slo.nl

E-mail: tweedefase@slo.nl

AN: 3.5549.316

Inhoud

1.	Inleiding	5
2.	ERK kenmerken	7
2.1	Actiegericht	7
2.2	ERK-niveaus	8
2.3	Vaardigheden en globale descriptoren	9
2.4	Can do-statements	10
2.5	Toetsen	11
2.6	Beoordelen	12
2.7	Zelfreflectie	13
	Literatuur	15

1. Inleiding

Criteria bij ERK-methodes:

Met de komst van het ERK besteden ook uitgeverijen de nodige aandacht aan dit referentiekader. Hoe weet u in hoeverre een methode inderdaad voldoet aan het ERK? Welke kenmerken zouden dergelijke leergangen dan moeten vertonen? Doel van onderstaande lijst is u te helpen bij de keuze van een ERK-gerelateerde methode. Aan de hand van zeven vragen kunt u nagaan hoe een leergang omgaat met:

- taken
- ERK-niveaus
- globale descriptoren
- gedetailleerde descriptoren
- toetsen
- beoordeling
- zelfreflectie.

Deze checklist beoordeelt alleen in hoeverre de methode kenmerken van het ERK zichtbaar hanteert. De uitkomst van de check geeft geen waarde oordeel over de complete kwaliteit van de methode.

Voor deze lijst is gebruik gemaakt van drie publicaties:

- *Taalprofielen. Leerlijnen voor competentiegericht vreemdetalenonderwijs.*
- *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment.*
- *Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen: Leren, Onderwijzen, Beoordelen.*

Zie literatuurlijst.

2. ERK kenmerken

2.1 Actiegericht

Werken met het ERK veronderstelt het verrichten van communicatieve activiteiten in een bepaalde context om een bepaald doel te bereiken (*Taalprofielen*, p. 13, of *Common European Framework of Reference: Learning, Teaching, Assessment* p. 9.).

ERK-methodes zouden derhalve taken¹ moeten bevatten die deze activiteiten uitlokken en die uitmonden in producten die relevant zijn in een communicatieve context.

	onvoldoende	weinig	voldoende	veel
1. In hoeverre zijn er taken geformuleerd in communicatieve contexten die uitmonden in een (eind)product?	0	1	2	3
	Er zijn geen taken geformuleerd in een communicatieve context die uitmonden in een (eind)product.	Af en toe wordt een hoofdstuk afgesloten met een taak in een communicatieve context die uitmondt in een (eind)product.	Ongeveer de helft van de hoofdstukken sluit af met een taak in een communicatieve context die uitmondt in een (eind)product.	Vrijwel ieder hoofdstuk sluit af met een taak in een communicatieve context die uitmondt in een (eind)product.

¹ "Een taak wordt gedefinieerd als elke doelgerichte actie die door een individu als noodzakelijk wordt beschouwd om een bepaald resultaat te verwezenlijken in het kader van een op te lossen probleem, een te vervullen plicht of een te bereiken doel."

Bron: Nederlandse vertaling: Nederlandse Taalunie (2008). *Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen: Leren, Onderwijzen, Beoordelen*.

Bijvoorbeeld: een maaltijd bestellen, een kaartspel spelen.

2.2 ERK-niveaus²

Het ERK omvat 6 globale beheersingsniveaus (zie "Taalprofielen" p.10)

A1

Basisgebruiker

A2

B1

Onafhankelijk gebruiker

B2

C1

Vaardig gebruiker

C2

	onvoldoende	weinig	voldoende	veel
2. In hoeverre worden de te bereiken leerdoelen in de methode uitgedrukt in ERK-niveaus?	0	1	2	3
	ERK-niveaus worden alleen op de kaft van de methode vermeld.	Alleen in de docentenhandleiding worden ERK-niveaus vermeld.	Zo nu en dan worden in het leerlingenboek en in de docentenhandleiding ERK-niveaus vermeld.	Consequent worden ERK-niveaus vermeld in het leerlingenboek en in de docentenhandleiding.

² Voor de te bereiken ERK-niveaus: zie de handreikingen kerndoelen en schoolexamens vmbo en havo/vwo (SLO) en de syllabi vmbo en havo/vwo(CEVO) op <http://www.erk.nl/docent/>

2.3 Vaardigheden en globale descriptoren

Het ERK gaat uit van vijf vaardigheden:

- luisteren
- lezen
- gesprekken voeren (interactie)
- spreken (productie)
- schrijven.

Iedere vaardigheid kent een aantal onderverdelingen, de zogenaamde globale descriptoren:

Luisteren

1. Gesprekken tussen moedertaalsprekers verstaan (vanaf A2).
2. Luisteren als lid van een live publiek (vanaf B1).
3. Luisteren naar aankondigingen en instructies .
4. Luisteren naar TV, video- en geluidsopnames (vanaf A2).

Lezen

1. Correspondentie lezen.
2. Oriënterend lezen.
3. Lezen om informatie op te doen.
4. Instructies lezen.

Gesprekken voeren (interactie)

1. Informele gesprekken.
2. Bijeenkomsten en vergaderingen (vanaf A2).
3. Zaken regelen.
4. Informatie uitwisselen.

Spreken (productie)

1. Monologen.
2. Een publiek toespreken.

Schrijven

1. Correspondentie.
2. Aantekeningen, berichten, formulieren.
3. Verslagen en rapporten (vanaf B1).
4. Vrij schrijven.

	onvoldoende	weinig	voldoende	veel
3. In hoeverre blijkt ³ dat de inhoud van de methode de verschillende globale descriptoren dekt op het beoogde ERK-niveau?	0	1	2	3
	De inhoud van de methode dekt een zeer beperkt aantal globale descriptoren op het beoogde ERK-niveau.	De inhoud van de methode dekt een beperkt aantal globale descriptoren op het beoogde ERK-niveau.	De inhoud van de methode dekt een redelijk aantal globale descriptoren op het beoogde ERK-niveau.	De inhoud van de methode dekt alle globale descriptoren op het beoogde ERK-niveau.

³ Bijvoorbeeld. Er is een luisteropgave waarbij een perronwijziging wordt omgeroepen op het treinstation. Dat valt onder Luisteren - Luisteren naar aankondigingen en instructies (A2).

2.4 Can do-statements

Iedere globale descriptor is uitgewerkt in zogenaamde gedetailleerde descriptors, ook wel can do-statements genoemd. In *Taalprofielen* vindt u per niveau, vaardigheid en globale descriptor uitwerkingen hiervan. Expliciete vermelding van de can do-statements maakt voor de leerlingen inzichtelijk waaraan ze werken.

Bijvoorbeeld:

- Niveau: A2.
- Vaardigheid: Gesprekken voeren.
- Globale descriptor: Zaken regelen.

Can do-statement: Kan iets bestellen, reserveren, ergens naar vragen.

	onvoldoende	weinig	voldoende	veel
4. In hoeverre blijkt dat de inhoud van de methode de verschillende can do-statements dekt op het beoogde ERK-niveau?	0	1	2	3
	De inhoud van de methode dekt geen specifieke can do-statements op het beoogde ERK-niveau.	De inhoud van de methode dekt een beperkt aantal can do-statements op het beoogde ERK-niveau.	De inhoud van de methode dekt een redelijk aantal can do-statements op het beoogde ERK-niveau.	De inhoud van de methode dekt alle can do-statements op het beoogde ERK-niveau.

2.5 Toetsen

Onder competenties wordt verstaan het totaal aan kennis, vaardigheden en eigenschappen die een mens in staat stellen handelingen uit te voeren. Aangezien het werken met het ERK veronderstelt dat leerlingen communicatieve activiteiten verrichten, ligt het voor de hand dat toetsen de competenties van de leerders in deze communicatieve situaties meten.

	onvoldoende	weinig	voldoende	veel
5. In hoeverre meten de bijgeleverde toetsen competenties op het beoogde ERK-niveau?	0	1	2	3
	Bijgeleverde toetsen meten alleen kennis zoals vocabulaire en grammatica maar geen toepassing daarvan bij vaardigheden op het beoogde ERK-niveau.	Bijgeleverde toetsen meten kennis zoals vocabulaire en grammatica en toepassing daarvan bij een beperkt aantal vaardigheden op het beoogde ERK-niveau.	Bijgeleverde toetsen meten kennis zoals vocabulaire en grammatica en toepassing daarvan bij een redelijk aantal vaardigheden op het beoogde ERK-niveau.	Bijgeleverde toetsen meten kennis zoals vocabulaire en grammatica en ook systematisch de toepassing daarvan bij alle vaardigheden op het beoogde ERK-niveau.

2.6 Beoordelen⁴

Het beoordelen van vaardigheden geschiedt volgens het ERK door middel van een aantal criteria.

Deze criteria vindt u in *Taalprofielen* aan het begin van iedere vaardigheid per niveau samengevat.

Hieronder treft u als voorbeeld de criteria aan van Schrijven A1.

Onderwerp

De teksten hebben betrekking op de schrijver zelf of op imaginaire personen.

Woordenschat en woordgebruik

Woorden en eenvoudige uitdrukkingen, over persoonlijke details en bepaalde concrete situaties.

Grammaticale correctheid

Een klein aantal eenvoudige grammaticale constructies en uit het hoofd geleerde uitdrukkingen.

Spelling en interpunctie

Bekende woorden en korte zinnen zoals op eenvoudige verkeers- of ANWB borden, instructies, namen van dagelijkse objecten en namen van winkels of regelmatig gebruikte basiszinnen zijn correct overgeschreven.

Eigen adres, nationaliteit en andere persoonlijke details zijn correct gespeld.

Coherentie

Woorden of groepen van woorden zijn verbonden met behulp van basisvoegwoorden, zoals: 'en' of 'dan'.

	onvoldoende	weinig	voldoende	veel
6. In hoeverre worden er in de methode beoordelingscriteria voorgesteld die gebaseerd zijn op het ERK?	0	1	2	3
	Er worden geen beoordelingscriteria voorgesteld die gebaseerd zijn op het ERK.	Bij een beperkt aantal vaardigheden worden beoordelingscriteria voorgesteld die gebaseerd zijn op het ERK.	Bij een redelijk aantal vaardigheden worden beoordelingscriteria voorgesteld die gebaseerd zijn op het ERK.	Er worden consequent beoordelingscriteria voorgesteld die gebaseerd zijn op het ERK.

⁴ Voor een online training ga naar: <http://www.erk.nl/docent/training/>

2.7 Zelfreflectie

Door het ERK wordt inzichtelijk gemaakt op welk niveau van taalvaardigheid een leerling zich beweegt. Dit is niet alleen belangrijk voor de docent, maar ook voor de leerling zelf. Elke leerling kan getraind worden in het inschatten van het eigen taalniveau, zodat hij/zij de eigen leerdoelen ook zelf kan leren plannen.

Dit kan onder andere door gebruik te maken van checklists voor zelfinschatting en door producten te bewaren als bewijs voor een bepaald niveau (het aanleggen van een zogenaamd portfolio). Belangrijk daarbij is dat de docent effectief feedback geeft en leerlingen stimuleert zich te verbeteren.

	onvoldoende	weinig	voldoende	veel
7. In hoeverre wordt zelfreflectie gestimuleerd in de methode?	0	1	2	3
	Leerlingen worden niet gestimuleerd om iets met hun producten en zelfinschatting te doen.	Leerlingen worden gewezen op de mogelijkheid van het bewaren van producten in een (digitale) map en op zelfinschattings-instrumenten maar verder niet gestimuleerd om zich te verbeteren door bijvoorbeeld het geven van tips.	Leerlingen wordt gevraagd een zelfinschatting te maken en af en toe een product te bewaren in een (digitale) map, waarbij tips gegeven worden hoe een beter en/of hoger niveau te bereiken.	Leerlingen wordt gevraagd na iedere taak hun producten te bewaren in een (digitale) map en een paar keer per jaar een zelfinschatting te maken van hun niveau, waarbij tips gegeven worden hoe een beter en/of hoger niveau te bereiken.

Conclusie:

0-4 punten

Onvoldoende ERK-kenmerken aanwezig in de methode.

5-11 punten

Weinig ERK-kenmerken aanwezig in de methode.

12-16 punten

Voldoende ERK-kenmerken aanwezig in de methode.

17-21 punten

Veel ERK-kenmerken aanwezig in de methode.

	onvoldoende	weinig	voldoende	veel
In hoeverre voldoet de geanalyseerde methode aan ERK-kenmerken?	0 - 4	5 - 11	12 - 16	17 - 21

Literatuur

Liemberg, E. & Meijer, D. (red.) (2004). *Taalprofielen. Leerlijnen voor competentiegericht vreemdetalenonderwijs*. Enschede: NaB-MVT.

Council of Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.

Nederlandse Taalunie (2008). *Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen: Leren, Onderwijzen, Beoordelen* Den Haag: Nederlandse Taalunie.

SLO is het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling. Al 35 jaar geven wij inhoud aan leren en innovatie in de driehoek beleid, wetenschap en onderwijspraktijk. De kern van onze expertise betreft het ontwikkelen van doelen en inhouden van leren, voor vele niveaus, van landelijk beleid tot het klaslokaal.

We doen dat in interactie met vele uiteenlopende partners uit kringen van beleid, schoolbesturen en -leiders, leraren, onderzoekers en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties (ouders, bedrijfsleven, e.d.).

Zo zijn wij in staat leerplankaders te ontwerpen, die van voorbeelden te voorzien en te beproeven in de schoolpraktijk. Met onze producten en adviezen ondersteunen we zowel beleidsmakers als scholen en leraren bij het maken van inhoudelijke leerplankeuzes en het uitwerken daarvan in aansprekend en succesvol onderwijs.

SLO

Piet Heinstraat 12
7511 JE Enschede

Postbus 2041
7500 CA Enschede

T 053 484 08 40

F 053 430 76 92

E info@slo.nl

www.slo.nl

slo